

WAPENHANDEL & STAATSAANSPRAKELIJKHEID

Het recht van de gevechtmiddelen (wapens):
Evolutie en *status questionis*

Studiecentrum voor Militair Recht en Oorlogsrecht – 07/12/2015
Luca FERRO - Faculteit Rechtsgeleerdheid, Universiteit Gent

Inhoud

1. Inleiding
2. Primaire staatsaansprakelijkheid
3. Secundaire staatsaansprakelijkheid
4. Conclusie

INLEIDING

*There are over 550 million firearms in worldwide circulation.
That's one firearm for every twelve people on the planet.
The only question is: How do we arm the other 11?
- Lord of War (2005)*

Inleiding

Staatsaansprakelijkheid volgens internationaal (v. nationaal) recht

- Primair: Aansprakelijkheid van Staat A voor zijn IOD
- Secundair of afgeleid: Aansprakelijkheid van Staat A voor een IOD door Staat B

ARSIWA, Art. 2: There is an internationally wrongful act of a State when conduct consisting of an action or omission:

- Is **attributable** to the State under international law; and
- Constitutes a **breach of an international obligation** of the State

ARSIWA, Art. 16: Aid or assistance in the commission of an internationally wrongful act

A State which **aids or assists** another State in the commission of an internationally wrongful act by the latter is internationally responsible for doing so if:

- That State does so with **knowledge** of the circumstances of the internationally wrongful act; and
- The act would be **internationally wrongful if committed by that State**.

PRIMAIRE STAATSAANSPRAKELIJKHEID

Responsibility: A detachable burden easily shifted to the shoulders of God, Fate, Fortune, Luck or one's neighbor. In the days of astrology it was customary to unload it upon a star.

- Ambrose Bierce

Overzicht

**GUNS HAVE FEWER TRADE
REGULATIONS THAN BANANAS**

1. Algemene bepalingen van internationaal recht
2. Specifieke verdragsbepalingen
3. Wapenhandelsverdrag

Algemene bepalingen

1. Geweldsverbod

VN Handvest, Art. 2(4): All Members shall refrain in their international relations from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any state, or in any other manner inconsistent with the Purposes of the United Nations.

2. Non-interventiebeginsel

VNAV Friendly Relations Declaration: [N]o State shall organize, assist, foment, finance, incite or tolerate subversive, terrorist or armed activities directed towards the violent overthrow of the regime of another State, or interfere in civil strife in another State.

- IGH *Nicaragua*, para. 195: [A]ssistance [to rebels in the form of the provision of weapons or logistical or other support] may be regarded as a **threat or use of force**, or amount to **intervention** in the internal or external affairs of other States.

3. The duty to respect and ensure respect for international humanitarian law

GA 1 van de Geneefse Conventies: The High Contracting Parties undertake to respect and to ensure respect for the present Convention in all circumstances.

Specifieke verdragsbepalingen

- 1968 Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons
 - Art. I: Each nuclear-weapon State Party to the Treaty undertakes **not to transfer** to any recipient whatsoever nuclear weapons or other nuclear explosive devices
 - Art. III: Each non-nuclear-weapon State Party to the Treaty undertakes **not to receive the transfer** from any transferor whatsoever of nuclear weapons or other nuclear explosive devices
- 1972 Biological Weapons Convention, Art. III: Each State Party to this Convention undertakes **not to transfer** to any recipient whatsoever ... any of the agents, toxins, weapons, equipment or means of delivery specified in Article I of the Convention.
- 1995 Protocol IV on Blinding Laser Weapons, Art. 1: The High Contracting Parties **shall not transfer** such weapons to any State or non-State entity.
- 1997 Ottawa Treaty, Art. 1(b): Each State Party undertakes never under any circumstances: ... b) To ... **transfer** to anyone ... anti-personnel mines;
- 2008 Convention on Cluster Munitions, Art. 1(b): Each State Party undertakes never under any circumstances to: ... (b) ... transfer to anyone ... cluster munitions;
- ...

Wapenhandelsverdrag

The Arms Trade Treaty represents the floor, not the ceiling.

- Verdragspartijen: 73; ondertekend: 130
- VNAV stemming: 5 december 2013; Inwerkingtreding: 24 december 2014
- **Reikwijdte**
 - Handel (Art. 2(2)): uitvoer, invoer, doorvoer, overslag en tussenhandel
 - Wapens (Art. 2(1)): '7+1' formule
 - Munitie (Art. 3): afgevuurd, gelanceerd, gelost door conventionele wapens
 - Onderdelen & componenten (Art. 4): uitvoer die samenstelling wapens mogelijk maakt
- **Algemene tenuitvoerlegging (Art. 5)**
 - Consistente, onpartijdige & niet-discriminerende toepassing
 - Nationaal controlesysteem (m.i.v. nationale controlelijst)
 - Bepalingen van toepassing op 'zo breed mogelijk spectrum' van wapens

Wapenhandelsverdrag

The Arms Trade Treaty represents the floor, not the ceiling.

- Verslaglegging (Art. 13)
 - Eerste rapport binnen het jaar (nationale wetgeving, controlelijsten, etc.)
 - Steeds verslag van nieuwe maatregelen voor tenuitvoerlegging
 - Jaarlijks rapport betreffende ingewilligde of daadwerkelijke uitvoer en invoer wapens
 - Zie ook: registratie (Art. 12)
- Handhaving (Art. 14)
 - Passende maatregelen tot handhaving van nationale wet- en regelgeving
- Geschillenbeslechting (Art. 19)
 - Onderhandelingen, bemiddeling, conciliatie, rechterlijke beslissing
 - Altijd 'met wederzijdse instemming'

S: ondertekend; P: verdragspartij

Wapenhandelsverdrag: Verboden (1/6)

Wapenhandelsverdrag, Art. 6(1): Verboden

Een staat die partij is staat de overdracht van conventionele wapens waarop artikel 2, eerste lid, van toepassing is of van goederen waarop artikel 3 of 4 van toepassing is niet toe, indien de overdracht in strijd zou zijn met zijn verplichtingen uit hoofde van maatregelen aangenomen door de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties die optreedt uit hoofde van [hoofdstuk VII van het Handvest van de Verenigde Naties](#), wapenembargo's in het bijzonder.

- Maatregelen uit hoofde van hoofdstuk VII > wapenembargo's > WHV
- Belang: Activering overige ATT-artikelen
 - Reguleringsplicht doorvoer / overslag en tussenhandel (Arts 9 en 10)
 - Verslaglegging (Art. 13)
 - Handhavingsplicht (Art. 14)
 - Internationale samenwerkingsplicht (Art. 15)

Wapenhandelsverdrag: Verboden (2/6)

Wapenhandelsverdrag, Art. 6(2): Verboden

Een staat die partij is staat de overdracht van conventionele wapens waarop artikel 2, eerste lid, van toepassing is of van goederen waarop artikel 3 of 4 van toepassing is, niet toe indien overdracht in strijd zou zijn met zijn **relevante internationale verplichtingen uit hoofde van internationale verdragen waarbij hij partij is**, in het bijzonder verplichtingen met betrekking tot de overdracht van of illegale handel in conventionele wapens.

- 'Relevante' verplichtingen: vaststelling door Staat
- Internationale verdragen: verplichtingen uit gewoonterecht niet inbegrepen
 - Non-interventiebeginsel
 - Secundaire staatsaansprakelijkheid

Wapenhandelsverdrag: Verboden (3/6)

Wapenhandelsverdrag, Art. 6(2): Verboden

Een staat die partij is staat de overdracht ... niet toe indien **overdracht** in strijd zou zijn met ... **internationale verdragen** waarbij hij partij is, **in het bijzonder** verplichtingen met betrekking tot

- Overdracht in strijd met internationale verdragen: reikwijdte?
 - Mensenrechten
 - **in het bijzonder** → incl. mensenrechtenverdragen: Mexico (98 Staten); Noorwegen
 - **overdracht** strijdig met verdragen → gebrek aan specifieke bepalingen
 - Geweldsverbod (incl. steun aan NSA – IGH *Nicaragua*, para 195)
 - Art. 2(4) VN Handvest → verdragsbepaling
 - Maar: verklaringen Wit-Rusland, Soedan, Syrië, Noord-Korea

Wapenhandelsverdrag: Verboden (4/6)

Wapenhandelsverdrag, Art. 6(3): Verboden

De staat die partij is staat de overdracht van conventionele wapens ... of van goederen ... niet toe, indien hij op het tijdstip van het verlenen van toestemming **wetenschap** heeft dat de wapens of producten **zouden worden gebruikt** voor het plegen van genocide, misdaden tegen de menselijkheid,

- Teneinde > wetenschap > doorslaggevend risico (Art. 7(3))
 - ARG, CHL, COL, GTM, JAM, MEX, PER, TTO, URY (21 juli 2010): 'clear and reasonable ground[s] to believe'
 - LIE, CHE (verklaring): 'reliable information providing substantial grounds to believe'
 - RUS (2 april 2013): 'considerably broader concept than "to be informed of" ... indicates full conviction of something based on all aggregated data'

Wapenhandelsverdrag: Verboden (5/6)

Wapenhandelsverdrag, Art. 6(3): Verboden

De staat die partij is staat de overdracht van conventionele wapens ... of van goederen ... niet toe, indien ... de wapens of producten zouden worden gebruikt voor het plegen van **genocide, misdaden tegen de menselijkheid, ernstige inbreuken op de Verdragen van Genève van 1949, aanvallen gericht tegen burgerobjecten of als zodanig beschermde burgers of andere oorlogsmisdaden vastgelegd in de internationale verdragen waarbij hij partij is.**

- Genocide en misdaden tegen de menselijkheid
- Ernstige inbreuken GV: enkel tijdens *internationaal* gewapende conflicten (!)
 - Maar LIE, NZL, CHE (verklaringen): 'acts committed in international *and in non-international armed conflicts*, and includes serious violations of Common Article 3 to the Geneva Conventions of 1949'
- Aanvallen gericht tegen burgers of burgerobjecten
- Andere oorlogsmisdaden: Art. 8 SvR, Art. 85 AP I

Wapenhandelsverdrag: Verboden (6/6)

SAMENVATTING - Verbod indien overdracht ... :

1. In strijd met verplichtingen uit VN Veiligheidsraadmaatregelen (Hoofdstuk VII)
2. In strijd met verplichtingen uit internationale verdragen (waarbij Staat partij is)
3. Met wetenschap dat wapens / goederen gebruikt zouden worden voor:
 - i. Genocide
 - ii. Misdaden tegen de menselijkheid
 - iii. Ernstige inbreuken op de Verdragen van Genève (1949)
 - iv. Aanvallen gericht tegen burgerobjecten of als zodanig beschermde burgers
 - v. Andere oorlogsmisdaden uit verdragen (waarbij Staat partij is)

Wapenhandelsverdrag: Toetsing uitvoer (1/4)

Wapenhandelsverdrag, Art. 7(1)(a) en (b):

Indien uitvoer niet verboden is uit hoofde van artikel 6, toetst elke uitvoerende staat die partij is, alvorens de uitvoer toe te staan ... , op onpartijdige en niet-discriminerende wijze ... , in hoeverre de conventionele wapens of goederen:

- a. zouden bijdragen of afbreuk doen aan de **vrede en veiligheid**;
- b. gebruikt zouden kunnen worden voor:
 - i. ... een ernstige schending van het **internationaal humanitair recht**;
 - ii. ... een ernstige schending van ... de **rechten van de mens**;
 - iii. ... een handeling die strafbaar is gesteld ingevolge internationale **verdragen of protocollen inzake terrorisme waarbij de uitvoerende staat partij is**; of
 - iv. ... een handeling die strafbaar is gesteld ingevolge **internationale verdragen of protocollen inzake grensoverschrijdende georganiseerde misdaad waarbij de uitvoerende staat partij is**.

Wapenhandelsverdrag: Toetsing uitvoer (2/4)

Wapenhandelsverdrag, Art. 7(2), (3) en (4):

2. De uitvoerende staat die partij is overweegt voorts of er maatregelen zouden kunnen worden genomen ter **bepijking van de risico's** omschreven in het eerste lid, onder a of b, zoals vertrouwenscheppende maatregelen of door de uitvoerende en invoerende staten gezamenlijk uitgewerkte en overeengekomen programma's.

3. Indien de uitvoerende staat die partij is na het verrichten van deze toetsing en het overwegen van beschikbare beperkende maatregelen vaststelt dat er een **doorslaggevend risico** op een van de negatieve gevolgen genoemd in het eerste lid bestaat, staat de uitvoerende staat die partij is de uitvoer niet toe.

4. De uitvoerende staat die partij is neemt bij deze toetsing het risico in aanmerking dat de conventionele wapens waarop artikel 2, eerste lid, van toepassing is of de goederen waarop artikel 3 of 4 van toepassing is worden gebruikt voor het plegen of bevorderen van ernstige daden van **genderspecifiek geweld of ernstige geweldsdaden tegen vrouwen en kinderen**.

Wapenhandelsverdrag: Toetsing uitvoer (3/4)

- Na toetsing en beschikbare maatregelen → doorslaggevend risico op een van de negatieve gevolgen
 - Wapens zouden (*would*) afbreuk doen aan de vrede & veiligheid
 - Wapens zouden gebruikt kunnen worden voor (*could be used to*)
 1. Ernstige schendingen IHL
 2. Ernstige schending van IHRL
 3. Strafbare handeling volgens terrorismeverdragen
 4. Strafbare handeling volgens grensoverschrijdende misdadaverdragen
- Doorslaggevend risico:
 - NZL (verklaring): 'substantial risk'
 - LIE, CHE (verklaring): 'more likely to materialize than not'
 - EU: 'clear risk'

Wapenhandelsverdrag: Toetsing uitvoer (4/4)

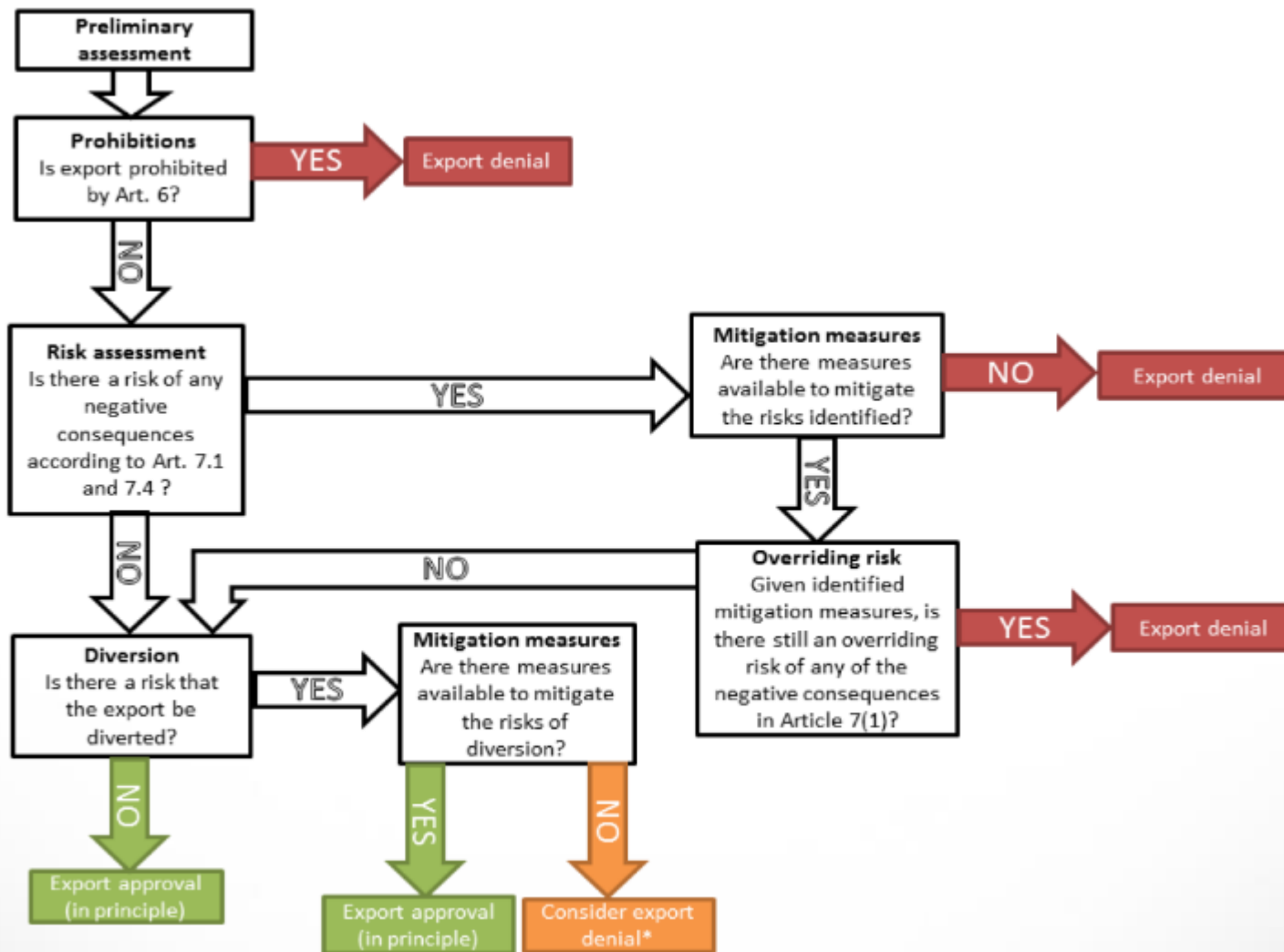
Wapenhandelsverdrag, Art. 7(5), (6) en (7):

5. Elke uitvoerende staat die partij is neemt maatregelen om te verzekeren dat alle machtigingen voor de uitvoer van conventionele wapens waarop artikel 2, eerste lid, van toepassing is of van goederen waarop artikel 3 of 4 van toepassing is **nauwkeurig worden vastgelegd en voorafgaand aan de uitvoer worden afgegeven**.

6. Elke uitvoerende staat die partij is stelt op verzoek en met inachtneming van zijn nationale recht, gebruiken of beleid **relevante informatie** over de desbetreffende machtiging **ter beschikking** aan de **invoerende staat die partij is en aan de staten van doorvoer of overslag die partij zijn**.

7. Indien een uitvoerende staat die partij is nadat een machtiging is afgegeven op de hoogte raakt van **nieuwe relevante informatie**, wordt hij **aangemoedigd**, indien van toepassing na overleg met de invoerende staat, de vergunning **opnieuw te toetsen**.

*Any exporting State is encouraged to consider export denial in compliance with the object and purpose of the Arms Trade Treaty.

Samenvatting: Toetsing uitvoer

Toerekenbaarheid (1/2)

ARSIWA, Art. 2: There is an internationally wrongful act of a State when conduct consisting of an action or omission:

- a. Is **attributable** to the State under international law; and
- b. Constitutes a **breach of an international obligation** of the State

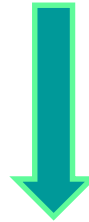
ARSIWA, Arts 4-11: Attribution

4. Conduct of organs of a State
5. Conduct of persons or entities exercising elements of governmental authority
6. Conduct of organs placed at the disposal of a State
7. Excess of authority or contravention of instructions
8. Conduct directed or controlled by a State
9. Conduct carried out in the absence or default of the official authorities
10. Conduct of an insurrectional or other movement
11. Conduct acknowledged and adopted by a State as its own

Toerekenbaarheid (2/2)

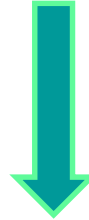
Internationaal **transferverbod** [wapen X] [onder bepaalde omstandigheden]

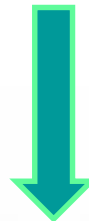
Staat neemt nationale **uitvoeringsmaatregelen** [controlesysteem]

Elke Staat die Partij is staat de overdracht niet toe indien ...

Elke Staat die Partij is neemt alle maatregelen teneinde verboden activiteiten door personen tegen te gaan.

Indien, transfer [wapen X] **overtreding** door / **nalatigheid** van Staat A

Dan, Staat A is **aansprakelijk** volgens internationaal recht

SECUNDAIRE STAATSAANSPRAKELIJKHEID

It is psychologically easy to ignore responsibility when one is only an intermediate link in a chain of evil action.

- Stanley Milgram

Secundaire staatsaansprakelijkheid (1/3)

ARSIWA, Art. 16: Aid or assistance in the commission of an internationally wrongful act
A State which **aids or assists** another State in the commission of an internationally wrongful act by the latter is internationally responsible for doing so if:

- a. That State does so with **knowledge of the circumstances** of the internationally wrongful act; and
- b. The act would be **internationally wrongful if committed by that State**.

- Medeplichtigheid (*complicity*)
- Enkel 'medeplichtig' indien Staat zelf gebonden door verplichting (Art. 16(b))
 - E.g., schendingen internationaal humanitair recht
- Bepaling is internationaal gewoonterecht – geldt onafhankelijk van WHV
 - IGH *Bosnian Genocide*, para. 420: Article 16 of the ILC's Articles on State Responsibility, reflecting a customary rule

Secundaire staatsaansprakelijkheid (2/3)

- Hulp of bijstand
 - Verzuim is uitgesloten
 - IGH *Bosnian Genocide*, para. 432: Complicity always requires that some action has been taken to furnish aid or assistance In other words ... complicity results from commission
 - Bijdrage = significant < essentieel
- Wetenschap
 - Daadwerkelijke kennis? Intentie? *Specific direction* (Jørgensen, 2015)?
 - 2001 ILC Commentaar: A State is not responsible for aid or assistance ... unless the relevant State organ **intended** ... to facilitate the occurrence of the wrongful conduct
 - 2007 IGH *Bosnian Genocide*, paras
 - ❖ 421: **at the least** that organ or person **acted knowingly** ... **was aware of the specific intent**
 - ❖ 423: It has therefore not ... been established that ... the FRY supplied aid to the perpetrators of the genocide **in full awareness** that the aid supplied would be used to commit genocide.
 - 2014 EHRM *Al Nashiri v. Poland*, para. 517: [O]n the basis of their own knowledge ... and from publicly accessible information ... [Poland] must have been aware of the serious risk of treatment contrary to Article 3 occurring on Polish territory.

Secundaire staatsaansprakelijkheid (3/3)

ARSIWA, Art. 41(2): Particular consequences of a serious breach of an obligation under this chapter

No State shall recognize as lawful a situation created by a serious breach [of an obligation arising under a **peremptory norm** of general international law] within the meaning of article 40, nor **render aid or assistance in maintaining** that situation.

- Dwingende normen (*jus cogens*)
- Hulp of bijstand bij het **handhaven** van een situatie
 - Gedrag *ex post facto*
 - >< hulp of bijstand bij plegen IOD
- Wetenschap impliciet bewezen
 - 2001 ILC Commentaar: [I]t is hardly conceivable that a State would not have notice of the commission of a serious breach by another State.

CONCLUSIE

In some ways we feel that we are as confused as ever, but we think we are confused on a higher level and about more important things.

- Earl C. Kelley

Conclusie

- Staatsaansprakelijkheid
 - PRIMAIR: internationaal onrechtmatig gedrag + toerekenbaarheid
 - SECUNDAIR: hulp / bijstand + wetenschap + gebonden door norm
- Internationale verplichtingen
 - Transferverboden (algemeen, specifiek, Wapenhandelsverdrag)
 - Praktisch: nationaal controlesysteem, registratie- en rapporteringsplicht, voorkoming omleiding (illegale markt, onbevoegd(e) eindgebruik(ers)), internationale samenwerking, etc.
- Afdwinging
 - VN Veiligheidsraad
 - Vreedzame geschillenbeslechting / Rechtscollege
 - Tegenmaatregelen (?) / Sancties

Luca FERRO

Doctorandus

Universiteit Gent

Vakgroep Europees, Publiek- en
Internationaal Recht

Luca.Ferro@UGent.be

